

RIESENKAMPFF, ALEXANDER

Meie põhiseadus ja kohtu rippumatus

1927

Tartu Ülikooli Raamatukogu: A-15409

Trükise digitaalkoopia ehk e-raamatu tellimine (eBooks on Demand (EOD)) –miljonid raamatud vaid hiireklõpsu kaugusel rohkem kui kümnes Euroopa riigis!

Täname Teid, et valisite EOD!

Euroopa raamatukogudes säilitatakse miljoneid 15.–20. sajandi raamatuid. Kõik need raamatud on nüüd kättesaadavad e-raamatuna — vaid hiireklõpsu kaugusel 24 tundi ööpäevas, 7 päeva nädalas. Tehke otsing mõne EOD võrgustikuga liitunud raamatukogu elektronkataloogis ja tellige raamatust digitaalkoopia ehk e-raamat kogu maailmast. Soovitud raamat digiteeritakse ja tehakse Teile kättesaadavaks digitaalkoopiana ehk e-raamatuna.

Miks e-raamat?

- ⇒ Saate kasutada standardtarkvara digitaalkoopia lugemiseks arvutiekraanil, suurendada pilti või navigeerida läbi terve raamatu.
- ⇒ Saate välja trükkida üksikuid lehekülgi või kogu raamatu.
- ⇒ Saate kasutada üksikterminite täistekstotsingut nii ühe faili kui failikomplekti (isikliku e-raamatukogu) piires.
- ⇒ Saate kopeerida pilte ja tekstiosi teistesse rakendustesse, näiteks tekstitötlusprogrammidesse.

Tingimused

EOD teenust kasutades nõustute Te tingimustega, mille on kehtestanud raamatut omav raamatukogu. EOD võimaldab juurdepääsu digiteeritud dokumentidele rangelt isiklikel, mittekommertseesmärkidel. Kui soovite digitaalkoopiat muuks otstarbeks, palun võtke ühendust raamatukoguga.

- ⇒ Tingimused inglise keeles: <http://books2ebooks.eu/odm/html/utl/en/agb.html>
- ⇒ Tingimused saksa keeles: <http://books2ebooks.eu/odm/html/utl/et/agb.html>

Rohkem e-raamatuid

Seda teenust pakub juba tosin raamatukogu enam kui kümnes Euroopa riigis.

Lisainfo aadressil: <http://books2ebooks.eu>

A. O. Riesenkampff.

Meie Põhiseadus
ja
kohtu rippumatus

Hind 20 marka.

Autori kirjastus.

A-15409

A. O. Riesenkauff.

Meie Põhiseadus ja kohtu rippumatus.

Põhiseadus on v a n k u m a t a juhteks kõigile
riigiasutustele.

Puhas tulu Haapsalu Vabatahtliku Tuletõrje
Ühingu seltsimaja ehitamiseks.

Haapsalus, 1927

M. Tamverk'i trükk — Haapsalus.

i 39368300

TARTU OLIKOOLI
RAANATUKOOS

Õiglus on riikide aluspõhi. See on õigusriigi põhimõte. Sama mõte on ka Eesti Vabariigi Põhiseaduse aluseks ja peab olema juhtivaks täheks nii seadusandlikule kui ka täidesaatvale võimule nende tegevuses valitsuses ja kohtus.

Põhiseaduse määrustes avaldab ennast rahva õigustunne, tema vaated selle kohta, mis õige on. Ja Põhiseaduse sissejuhatus toob esile kolm tunnust, mis vabariigi seaduste nii-öelda üleüldise vaimu ära määravad: 1) õiglus, 2) vabadus ja 3) seadus. Iga seaduse peale, mis oma sisu poolest nende tunnuste vastu käib, peaks kui Põhiseaduse vastase peale vaadatama, ja iga tegevuse peale, mis ettevõetud ei ole sel kujul, kui Põhiseadus seda ettekirjutab, tuleb vaadata kui suvereense rahva tahtmise haavamise peale.

Põhimõte, et õigusline kord on riigi elu-
soon, ei leia kellegi poolt vastuvaidlemist; iga-
ühele on selge, et praegune demokraatlik riik
nõuab kõikumata seaduslikkust ja seepärast —
rippumata, tarvilikule kõrgusele seatud kohut.
Kõrgelseisev kohus on kodumaa ja iga tema
kodaniku hea käekäigu peatoeks, sest et ta kind-
lustab riigi rahvusvahelist seisukorda ja sisemist
õiguskorda ja annab igale kodanikule kindlat
usku oma seisukorra sisse ja oma õiguste ning

kohustuste tundmist. Seda tõde on nii palju korratud, et sõnad üleliiksed paistavad. Riigi kõige tähtsam, vastuvaidlemata kohustus on — niisuguse kohtu loomine, mis seisaks rippumatult ja oleks moraalselt kõigiti laitmatu.

Eesti Vabariik kuulub nende riikide hulka, kes vahet teevad Põhiseaduse ja lihtseaduste vahel. Põhiseadus on aluseks riigi seadusandlusele. Kõik lihtseadused peavad olema kooskõlas Põhiseadusega. Kes otsustab aga küsimuse, kas lihtseadus vastab Põhiseadusele või mitte? Siin võib ainult kohus kõnelda, pime-da jumalanna Themise teenija, kes seotud silmil ühes käes kaalü, teises käes õiguse mõõka kannab.

Põhiseaduse par. 4 loeb üles need seadused, mis Eestis maksvad, ja need on: 1) oma asutuste poolt antud seadused, 2) oma asutuste poolt tunnustatud seadused ja 3) rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud määrused. Suurema osa meil maksvatest seadustest moodustavad teise grupi — nimelt tunnustatud seadused. Need on eestkätt Vene seadused, mis 24. okt. 1917 a. meie piirides maksvad olid (V. R. T. № 1 — 1918 a.). Tekib küsimus: kas on Põhiseadusega mitte kooskõlas seadused, automaatselt Põhiseaduse maksmahakkamisega 24. dets. 1920 a., oma jõu kaotanud?

Et Eesti riiklist võimu saab ainult Põhiseaduse või tema alusel antud seaduste põhjal teostada ning et Põhiseadus kõigele riigiasutustele on vankumata juhteks, siis on selge, et kõik seadused, olgu nad ennem oma asutuste poolt antud või tunnustatud ja ka üldtunnustatud rahvusvahelised määrused, mis ei ole Põ-

hiseadusega kokkukõlas, kaotavad Põhiseaduse maksmahakkamisega oma jõu. Kestaksid nad edasi, siis teostaksime Eesti riigivõimu Põhiseaduse par. 3. vastaselt, mida aga Põhiseadus ei luba.

Eelpool toodud põhjendustega ja Põhiseaduse par. 3, 4, 68, 71 ja 86 järele on vastuvaidlemata kindel, et ka õnnetu kohtuasutuste seaduse par. 295², mis ilmus tagasikiskumise ajal 1885 a. ja mida õigusega kohtu rippumatus lõpuks loeti, on oma maksvuse kaotanud. Vormiliselt jääb kohtuasutuste seaduse par. 295² küll paberile, kuid sisuliselt ei või kohus võtta teda oma otsuse aluseks (nudum jus).

Nagu teada kaotati Venemaal, reaktsiooni ajal, iseseisvate kohtuuriijate instituut ära, kelle asemele pandi ametisse kohtuuriijate asetäitjad, kellel rippumatus puudus. Ja kui see kõik küllalt ei aidanud, siis alles ilmus kohtuasutuste seadusesse par. 295². Teatavasti ei tarvitatud seda seadust isegi Venemaal väga sagedasti. Peaasjalikult saadi tema abil lahti kohtunikud, kelle poliitiline meelsus valitsuse meele järele ei olnud. Et meie oludes sarnane kord ära on iganenud, selle üle ei tule küll vaielda.

Need arutlused oleksid üleliigsed ja asjatud, kui Põhiseadust ainult deklaratsiooniks ehk dekoratsiooniks pidada. Arvan aga, et sarnane seisukoht, mida muu seas ka vann. adv. A. Beek oma „Päevalehes“ № 177 — 1927 aastast ilmunud artiklis kaitsta püüab, on täiesti vastuvõtmatu.

Oma seisukohta Põhiseaduse jõust põhjendan mina nii rahvusvahelise teadlase prof.

Jellineki töödele, kui ka meie oma õigusteadlaste väidetele, eriti prof. Uluotsa referaadile „Kohtuvõim meie Põhiseaduse järele“, mis ettekantud I. õigusteadlaste päeval ja avaldatud ajakirjas „Õigus“ № № 4 ja 5 — 1922 a. ning riigikohtu prokurör R. Rägo artiklile „Kes valvab Eestis Põhiseaduse puutumatus järele?“, — „Õiguses“ № 1 — 1922 a. Ka Eesti kohtud, eriti riigikohus ja kohtupalat, on pratilise töö aluseks võtnud Põhiseaduse määrusi ja neile oma otsusi rajanud, olgugi need otsused sealäbi mõnikord vastollu sattunud meil veel vormiliselt maksvate lihtseadustega. Ühe näitena võiks tuua kas või riigikohtu seisukoha pr. Susi kohtuameti kandidaadiks nimetamisel, kus riigikohus meie Põhiseaduses avaldatud sugupoolte üheõigluse põhimõtet on käsitanud kohtutegelaste üldseisukorda puutuva küsimuse lahendamisel.

Kuigi meie Põhiseadusele mõnelt poolt on ette heidetud ultra modernsust ja see tõesti mõnda deklaratiiv põhimõtet sisaldab, nagu kõikide kodanikkude inimväärilise ülespidamise kindlustamine ja mõned sarnasid, siis ei ole minul silmapilgukski kahtlust tekkinud, et ka Põhiseaduse par. 71 kohtunikkude tagandamatuse kohta võidaks sarnaseks tühisõnaliseks põhimõtteks pidada, sest arvan, et see põhimõte on iga õiguslise ja demokraatlise riigikorra aluseks ja minu teada maksev ka tegelikult kõikides kultuurriikides, kellede hulgast põhjust ei ole Eestit välja arvata.

Mis puutub kohtuniku rippumatusesse, siis ei tohi ükski kultuurrahvas seda kõige vähemal moodsul kõigutada lubada, kui ta ei taha, et

tema võistluses teistega alla jääks. Ilma kohtuniku rippumatusest ei ole tõsist õigusemõistmist ja ilma õigusemõistmiseta ei ole mõeldav kultuuriline ja majandusline edu. See on aabitsatõde.

Kui minule eraviisil teatavaks sai, et kavatsus on käimas mind kui kohtunikku ametist tagandada korras, mida mina kuidagi õigeks ei saanud pidada, siis tundsin ennast mitte ainult õigustatud, vaid, kui kohtunikkude peresse kuuluv isik, ka kohustud olema igal minule võimalikul viisil protesti avaldama ja end niiviisi üleval pidama, et see küsimus üldisele seisukohavõtmisele ja hindamisele saaks seatud. Sellest seisukohast välja minnes jätsin mina reageerimata nendele korraldustele, milledega mulle ette kirjutati jaoskonda üle anda, sest pidasin sarnaseid korraldusi seaduse vastasteks ja täitmisele mitte kuuluvaiks, kuna asusin seisukohal, et mind kui kohtunikku võib kohustada oma ametit maha panema ainult peale seda, kui minu vastu tõstetud süüdistust on kohtulikult arutatud ja mulle kõik võimalused antud enese kaitseks. Ei saa endale ette kujutada ühtki oma arvamistes erapooletut ja rippumatut kohtunikku, kui tema pea kohal võimalus ripub, et ta ükskõik mil päeval võib saada eraviisilise teate oma ametist vallandamise kohta administratiiv — teel ja et ta sellele teatele vastupanu avaldamata peab alistuma. Meie Põhiseaduse par. 71 keelab selle võimaluse vormiliselt ja meie riigikorra alused ja vaim peaksid sarnase võimaluse vastu kõnelema sisuliselt.

Ka teisest seisukohast on kohtuniku ametist vallandamine administratiiv teel ülekohtune. Ta asetab kohtuniku raskemasse seisukorda,

kui iga teise ametniku. Iga väiksemgi ametnik võib ametist tagandamise puhul esineda kaebusega kohtus ja leiab seal kohtulikku kaitset, ainult Põhiseaduses rippumatuks nimetatud kohtunikku võib meil tagandada ilma pikema jututa administratiiv — teel, ilma et ta kuskilt kaitset leiaks.

Minu arusaamise järele olen püüdnud õiglane olla. Eksida olen võinud, aga teisiti ma ei saanud. Ei ole toimetanud ka antud kohtuniku vande vastaselt, millele alla kirjutanud — ja sellepärast mind vangimaja müürid ei kohuta, olgu nad nii paksud, kui tahes.

Meie parempoolsed ajalehed: „Kaja“ ja „Päevaleht“ on minu kirja, mis neile saadetud avaldamiseks neis lehtedes ilmunud teate puhul mitmel korral tagasi lükanud. Sellepärast pean selle kirja, mis ainult „Postimehes“ № 251 1927 a. on ilmunud, siin avaldama. Loen oma kohuseks konstateerida, et „Postimees“ kartmata õiguse ja õigluse eest võitleb. Näitusi siin ette tuua — loen ülearuseks.

Kodaniku isikupuutumatus ja prokuratuuri võimu käsitus.

Alljärgnev kiri tuleb meile avaldamiseks meie lehes ilmunud teate puhul. Nii ei või meie teda mitte tagasi lükata. Ühtlasi peab aga tähelepanu sellele juhtima, et siin asjaolusid puu-

dutakse, mis meie kodanikkude julgeoleku seisukohalt täielikku selgitust nõuavad. Sest kui Tallinna-Haapsalu rahukogu prokurör oma võimu tõesti nõnda on tarvitanud, nagu siin meile kirjeldatakse, siis peab selle vastu midagi sündima.

„Post.“ toim.

V. a. „Postimehe“ toimetaja.

Teie lugupeetud lehes nr. 178 5. juulist s. a. ilmunud kirjutuse puhul, milles seletatakse, et süüdistatakse Läänemaa 2. jsk. kohtu-unrijat Aleksander Riesenka mpff'i 26 kohtuakti kõrvaldamises ja hävitamises, palun järgnevat seletust „Postimehes“ avaldada.

30. juunil 1927 a. ametikohuse täitmisele tulles lugesin „Riigi Teatajas“ nr. 62 1927. a. järgmist: „Läänemaa 2. jsk. kohtu-uuriija Aleksander Riesenka mpff ametist vabastatud K. a. S, par. 295² p. 1. põhjal 15. juunist s. a. arvates.“

Samal hommikul nõudis kohtuameti kandidaat hra Kompus jsk. üleandmist temale. Ütle sin, et „Riigi Teatajas“ avaldatud otsust oma ametist vabastamise üle ei sisuliselt ega võrmliselt seaduslikuks ei loe, sest sellest ei ole näha, kas ja kelle poolt on üldse vabastamise otsus minu kohta tehtud, ja mis alusel nimelt, mille tõttu mina ennast veel edasi Läänemaa 2. jsk. kohtu-uuriijaks loen, jsk. vabatahtlikult üle ei anna ja, vägivaldse ülevõtmise takistamiseks, kõik eeluurimise aktid, jsk. raha ning pitsatid jsk. kantseleist ära viin.

Kui kantseleist ära tulin, võeti viimane politseinikkude abil üle.

Selge, et jsk. asjad viisin ära kui kohtu-uurija, aga mitte kui eraisik. Kr. Kp. S. par. 1079 järele alluvad kohtu-uurijate ametalalised vääртеod kohtupalatile, kuna nende algatamine ja kohtu alla andmine riigikohtu kompetentsi kuulub. Rikkudes põhiseaduse, Kr. Kp. korra ja N. S. par. 348 2. j. ja 349 2. j. seaduse nõuded pani Tallinna-Haapsalu rahukogu prokurör hra Avald ilma riigikohtu loata minu korteris kahel päeval läbiotsimist toime ära viies muuseas ka minu ja abikaasa isikliku kirjavahetuse, missuguse prokuröri tegevuse peale vastavale asutusele kaebused esitatud, võttis mind kui eraisiku N. S. par. 303 põhjal vahi alla ning paigutas mind keskvangla, kus 12 päeva istusin, ilma et minule oleks kohtuvõimude poolt süüdistus ette pandud.

Olin nõus kohtu-aktid ja jsk. kassad — edasi protesteerides minu kallal toimepandud vägivalda vastu — üle andma, kohtu prestiishi alalhoidmise mõttes ainult kohtuvõimu esitajale, kas rahukogu alalisele liikmele või tähtsamate asjade kohtu-uurijale, missugune kohtu-aktide ja jsk. kassa üleandmine ka aset leidis 15. juulil s. a.

Minu kui ka teiste juristide arvamise järele on minu ametist vabastamine ilma kohtu otsuseta vastolus Eesti vabariigi põhiseaduse par. 71. ettenähtud korraga, sest kohtuasutuste seaduse par. 295² on põhiseaduse par. 71 jõusseastumisega oma maksvuse kaotanud, kuna viimane lubab kohtute rippumatuse kaitseks kohtunikke ametist vabastada ainult kohtu teel,

see tähendab seaduse jõusseastunud kriminaal-kohtu otsusega.

Põhimõte, et kohtnuikku vastu tema tahtmist võib ametist tagandada ainult kriminalkohtu otsusega, on praegu maksev mitte ainult meie põhiseaduses, vaid ka kõigis kultuurriikides.

Kõige austusega

A. Riesenkapmff.

Haapsalus, 5. sept. 1927.

www.books2ebooks.eu